

Samspelet mellem forfatter, tekst og publikum

Interview med adjunkt Jack Andersen
Danmarks Biblioteksskole
jan@db.dk.

Af Bodil Christensen

Jack Andersen forsvarede i foråret sin ph.d.-afhandling om social organisering og vidensorganisation på Danmarks Biblioteksskole.

Bodil Christensen
Informationsmedarbejder
Danmarks Biblioteksskole
bc@db.dk

Studiet af vidensorganisation har været præget af søgning efter teknikker frem for at undersøge vidensorganisationens rolle i en social praksis. Jack Andersen ser nærmere på kommunikationsteknologien, Jürgen Habermas' offentlighedsteori og genreteori, og underbygger hermed forbindelsen mellem social organisering og vidensorganisation. Han analyserer endvidere vidensorganisationens rolle i videnskabelig kommunikation bl.a. ved at se nærmere på videnskabelige artiklers indeksering i forhold til deres retoriske aktiviteter. Den præcise titel på afhandlingen er: *"Analyzing the role of knowledge organization in scholarly communication: An inquiry into the intellectual foundation of knowledge organization."*

Hvilken interesse kan en forskningbibliotekar have for din ph.d. afhandling?

Hvis man i sin daglige praksis kommer i tvivl om, at ens arbejde gør en forskel, så tror jeg faktisk min afhandling kan være med til at give et nyt og måske forfriskende indspark i debatten om vidensorganisation. Man behøver ikke være enig med mig, men jeg vil gerne have, man tænker lidt mindre i systemer og lidt mere i de sociale sammenhænge, som systemerne er en del af. Min afhandling handler jo helt konkret om videnskabelig kommunikation, så jeg håber, den kan bidrage til en refleksion i forhold til dagligdagen og dagligdagens etablerede praksis i forskningsbiblioteker.

Når jeg eksempelvis i min afhandling foretager tre næranalyser ('close readings') af konkrete dokumenter, så argumenterer jeg som underviser og forsker. Mit postulat er, at vi kan lære meget mere om dokumenter og deres aktiviteter og

dokumentet tilstrækkeligt grundigt, som f.eks. litteraturvidenskab gør. Man skal forstå dokumenterne; Hvad vil de og hvorfor og med hvilke midler? Hvis man går et spadestik dybere ned, får man et mere koncentreret fokus i stedet for den mere

Hovedproblemet er, tror jeg, at man ved utrolig lidt om, hvad man indekserer

dermed få et bredere funderet grundlag for at indeksere dem. Jeg ved selvfølgelig godt, at man ikke lige giver sig til at ændre praksis. Der er en nødvendig konservatisme og en række konventioner, der selvfølgelig ikke lige pludselig kan laves om. Men med min afhandling vil jeg gerne give et bud på, i hvilken retning det måske kunne ændres, og jeg tillader mig da også at bringe disse problemstillinger op i min undervisning, så de studerende får nye vinkler at forholde sig til.

Hvad er der galt med den måde, der indekseres på i dag?

Vi må prøve at indfange dem, der skriver, og det, de skriver om. I min afhandling er videnskabelig kommunikation kun en case. Hovedproblemet er, tror jeg, at man ved utrolig lidt om, hvad man indekserer, bl.a. fordi man inden for biblioteks- og informationsvidenskab ikke studerer

abstrakte tilgang. Jeg plæderer for, at studiet af indeksering bliver mere tekstnært, og at man arbejder mere med form/indhold aspektet. Vi må helt derhen, hvor vi ser på, hvordan dokumenter og genrer virker i verden. For mig er det egentlig ret jordnært, og der er forskningsbiblioteker, der har ønsket at få et eksemplar af min afhandling!

Vi må blive bedre til at anskueliggøre, at teksten har en agenda, og hvordan den har en agenda. En sagtekst skriver til nogen om et specifikt sagsforhold med henblik på at påvirke eller ændre noget. Her er det, jeg mener, man måske med indekseringen skulle arbejde henimod at forsøge at karakterisere tekstens virksomhed, dens argumentation eller argumenter. I min undervisning opfordrer jeg de studerende til at forholde sig kritisk til den indeksering, der er foretaget, og undersøge, hvad der

argumenteres for i teksten. Hvad vil den her artikel, og hvorfor er den indekseret, som den er? Tekstens virksomhed er et overset aspekt, som vi i langt højere grad bør tage op til diskussion.

Bruger du problemstillingen i din undervisning?

På masteruddannelsen har jeg faktisk allerede taget emnet op. Jeg gav eksempelvis et hold en tekst på fem sider med henblik på at vise de studerende, hvilken tjeneste vi kan gøre tekster, hvis vi går dybere ned i dens argumenter.

Her fik de studerende for første gang mulighed for at stille spørgsmålsteget, hvorfor en given tekst lige var blevet indekseret som den nu var og diskutere de ord, der var blevet brugt. Vi diskuterede blandt andet, om man måske kan gøre teksten en bjørnetjeneste ved at kopiere titlen blindt, og om den valgte indeksering overhovedet gør dokumentet en tjeneste! Vi må se i øjnene, at indeksering ikke kun kan være en automatisk proces, den skal indeholde en vis grad af refleksion.

Jeg forsøger i min undervisning at give de studerende et kvalitativt indspark, der kan holde diskussionen i gang. Og der er meget intuition i processen, som man ikke skal underkende. Lidt populært sagt kan man sige, at jeg prøver at uddanne i dokumentbevidsthed.

Man kunne også lidt kættersk prøve at lege med den tanke, at alle folkebiblioteker skulle indeksere selv og gå uden om DBC! Nogle tekster er ret åbenlyse. I fagtekster er fortolkningsfriheden ret lille. I skønlitteraturen er der større åbenhed. Under alle omstændigheder gælder det om at få udviklet en større dokument- og genrebevidsthed, fordi genretilhørsforholdet lægger en begrænsning på, hvad der egentlig kan siges om et givet dokument, og fordi den virkelighed, den praksis, der møder mange studerende, består af en verden af dokumenter og information, der på hver sin måde forsøger at påvirke omverdenen igennem bestemte former for argumentation(er).

Dette må man forholde sig til, når man agerer som formidler af information og kultur. Når det for dokumenter selv er vigtigt at have et budskab, et argument, er det vigtigt, at argumentet/argumenterne ikke forsvinder i indekseringen af dokumenterne, idet argumenter jo er selv samme dokumenters kapital, og det er denne der skal formidles med henblik på videre brug af dokumenterne.

Kort sagt: Jeg argumenterer for, at vi inden for biblioteks- og informationsvidenskab, og inden for vidensorganisationsstudier konkret, skal tænke mere i retoriske baner, hvad angår dokumenter og formidling af dem, i tillæg til den såkaldte 'aboutness'-attitude, fordi man med en retorisk tilgang netop placerer sig i samspillet mellem forfatter, tekst og publikum, og det er lige præcis denne treenighed, vidensorganisationsaktiviteter på en og samme tid foregår indenfor og er konstitueret af.

Man kunne også lidt kættersk prøve at lege med den tanke, at alle folkebiblioteker skulle indeksere selv og gå uden om DBC!

ABSTRACT af Jack Andersens afhandling

I denne afhandling analyserer jeg forholdet mellem social organisering og vidensorganisation. Denne analyse foretages på to niveauer. Det første niveau belyser igennem tre kapitler dette forhold. Igennem en belysning af, hvordan kommunikationsteknologier har indvirket på former for sociale organiseringer, argumenterer jeg for, at vidensorganisation er historisk betinget af disse former for sociale organiseringer.

I næste skridt indplacerer og analyserer jeg vidensorganisation i lyset af Jürgen Habermas' offentlighedsteori. Jeg argumenterer for, at denne kan ses som en fundamental vidensorganisationsmodel. Ved at trække på teorier om genre

og virksomhedssystemer, underbygger jeg yderligere forbindelsen mellem social organisering og vidensorganisation ved at forsøge på at integrere disse med vidensorganisation.

På det næste niveau analyserer jeg specifikt vidensorganisationens rolle i videnskabelig kommunikation. Dette gør jeg ved at foretage retoriske analyser af udvalgte videnskabelige artikler samt at se på, hvordan indekseringen af disse artikler responderer på og medierer artiklernes retoriske virksomhed. Dette behandles som et spørgsmål om, hvordan vidensorganisation kan bidrage til at tilskrive dokumenter erkendelsesmæssig autoritet. Artiklerne bliver betragtet som det medierende led mellem social organisation og vidensorga-

nisation.

Jeg konkluderer, at forholdet mellem social organisering og vidensorganisation skal forstås mere dybdegående, hvis vidensorganisationens rolle i menneskelig virksomhed baseret på produktion og brug af dokumenter skal kunne retfærdiggøres og underbygges.

På indersiden af Jacks afhandling kan man læse følgende citat:

'In dreams begin responsibilities'
Delmore Schwartz

– Det har jeg valgt, dels fordi det er smukt, men også fordi det siger noget om forskning; nemlig at det ansvar man har overfor og i forskning netop begynder i drømmene eller tankerne. Det er da meget simpelt!